

Kedden,

december 14-én.

48-dik szám.

Foglalat. Erdély és Magyarország: (kinevezés; országgyűlési közlemények: indítvány a' magyar nyelv ügyében; kormányzati tanácsnoki választás; a kormányzati választás mellett ő felségéhez küldött felirat; a' kir. biztoshoz intézett kísérő irat; kisdudóvó intézetek ügyében; Pest megye közgyűlése vége; magyarosodás elleni ingerültség Horvátországban.) Spanyolország: (a' cortes dec. 26ra összehívatik.) Portugallia Franciaország, Belgium: (összeesküvés környülményei.) Poroszország: (az új palesztinai protestans püspökség iránti körlevelek.) Újabb tudósítások: (főkormányzati 2ik tanácsnoki helyre választás) Hírdetések.

Erdély és Magyarország.

Ő cs. 's apost. kir. felsége Gebhard Ferenczet a' pesti kir. tud. egyetemnél therapia specialis és orvosi gyakorlat tanítóját 's Vallner Antalt a' magyar kir. udv. cancellariánál szegények és adózók ügynökét magyar nemes levéllel méltóztatott legkegyelmesebben megajándékozni. Hírnök.

(Országgyűlési közlemények). A' dec. 7kei 14ik országos ülésben, míg a' kir. főkörmány az átküldött javaslatokról nézeteit közlendi, megállítottak, mint már közelebbi számunkban írók, a' 2ik kir. előterjesztés következtében véghez viendő kormánytanácsosi és ítélő mesteri választásokkal összefüggő kérdések 's határozattá lett, hogy azon kormánytanácsosi helyekre, melyek még a' mult országgyűlésen jöttek ürességbe báró Kemény Ferencz országos elnökké, 's Gál László főszámvevői elnökké nevezetése által és ugyanazon gyűlésen történt is azokra választás, de kir. kinevezés nem érkezett, a' RR. most újból választani fognak, mivel el nem ösmerhetik, hogy egy országgyűlésen tett választás, egy más országgyűlésére teendő kinevezés alapjául szolgálhasson a' Comp. Const. II. r. 1. czim. 4. czk. 15. pontja * és az 1791. 20. ** t. czk. ellenére. Továbbá a' b. Bánffy László halálával két kormánytanácsosi helyekre felterjesztettek száma 11re apadván le, a' RR. ezekre is választandának, nem akarók ő felsége megerősítési jogát korlátolni annyival inkább, mivel az előbbi két helyre nézt kimondott elvnel fogva sem lehetne azon helyekre a' mult országgyűlési választottak közül metalan teendő kinevezést elfogadni. Megállítottak egyszersmind az ezen választásokat kísérő külön feliratok elvei is, mint már közelebbiről írók, u m. alázatosan megkéretni határozottat ő flsge lör, méltóztatnék azon kormánytanácsosi, úgy minden országos választás alá tartozó hivatalokra tett választásokból a' megerősítést még ezen országgyűlésre leküldeni, mivel a' fennebb idézett törvénycikkek nyilván rendelik, hogy a' választott tisztviselők még azon országgyűlésen feleskettessenek 's hivatalokba állittassanak, 's a' RR. el nem ismerhetik, hogy egy országgyűlésen tett választás más országgyűlés kinevezés alapjául szolgálhasson. 2or, méltóztatnék ő felsége kinevezését, minden hivatalokra külön tenni meg, mert ha az egy hivatali helyre választott 12 személy közül többen nevezetnének ki, a' RR. választási joga tetemes csorbulást szenvedne, mert akkor a' más helyre választottak közül egy sem nevezetnének ki. A' RR. annál biztosabban remélik, hogy e' törvényes kívánatokat ő felsége teljesíteni méltóztatand, mert midőn két tanácsnoki helyre tett választást éppen azon okból küldött vissza, mivel egy a' felküldöttek közül kihalt, akkor elismerte, hogy egy hivatali helyre tett választásból csak is egy egyént nevezhetni ki. 3or, méltóztatnék ő felsége a' kinevezetteknek adandó kir. adomány levelekben a' RR. szabad választásáról nyilvános említést tétetni rendelni, úgy

* A' Compl. Const. idézett cikkje szavai ezek: „Hogy Tanácsokat pleno numero, az az tizenkét számukat mindenik Natiohól az Ország választván ő Nagyságával együtt; ő Nagysága confirmálja; kik közül ha decessálnának, első közelik gyűlésen a' megírt mód szerint helybe álltassanak, kik is juramentumokat deponálják, az Ország és Fejedelm hűségére, ugyan az Ország előtt.”

** Az 1791. 20. t. cz. szavai ezek: „Sua Majestate Sacratissima Jusliberae Electionis, quod Statibus ad restaurationem Cardinalium in Regno Officiorum juxta Diploma Divi Imperatoris Leopoldi I. et subsecutas mutuo Principis, et Statuum Consensu, usuque stabilitas Constitutiones competit, benigne recognoscante, clementer annuere dignata est, ut ad ejusmodi Officia Diplomatica quoties vacantia se exeruerit, hac per Regium Gubernium Suae Majestati ex incumbencia Officii statim relata cum Altissimo Annatu, Status Regni ad Electionem sub Comitibus primitus celebrandis procedere possint.”

a' RRnek 1837ben november 20ról 's 1838ban febr. 21ről e' tárgyban tett több törvényes kéréseit teljesíteni. 4er, méltóztatnék ő felsége a' szózatok többségére, úgy a' vallási egyenlőségre tekintettel lenni, sérelmül terjesztvén fel, hogy az unitaria vallás sorosai közül a' kormánytanácsban jelenleg egyetlen egyén ül. — Továbbá meghatározottat, hogy a' Szentgyörgyi Imre udvari tanácsnokságra léptetése és a' Papp Sámuel elhalálozása által ürességbe jött hivatali helyekre tett választás az illető hivatali helyek külön megemlítésével két feliratba foglalva küldessék fel; a' fennemlített két helyre tett választás pedig egy felirat mellett terjesztessék fel, megemlítvén ebben is, hogy a' választás külön mellyik helyre tétetett?

Az ürességbe jött egyik ítélőmesteri helyre nézve határozattá lett, hogy arra a' választás a' kormánytanácsosi választások után történjék, 's külön felirat mellett küldessék fel; figyelmébe ajánlván ő felségének, hogy ezen hivatali hely az unitariusokat illeti. A' szózatok beszédésére nézt a' RR. ezen hivatalokra nézve is ragaszkodtak a' kormányzati választáskor már megállított elvekhez.

Végre az elnök felszólítá a' RRket, hogy a' közelebbi ülésre egyik tanácsnoki hivatalra hozzák fel szózataikat.

A' dec. 9kei 15ik országos ülésben tanácskozás alá vétetett, hogy a' kormányzati választást kísérendő 's már közelebbi számunkban írt három felirat közül mellyik fogadtassék el? 's ámbár az ítélőmesteri szerkezet a' Jegyzőkönyv menete szerint szerkesztettnek találtatott, de mivel abban az országgyűlés meg nem tartása miatti sérelem csak utól fordult elő, holott az, mint az országgyűlés első megnyílásával mindjárt felöltő sérelem mind fontosságánál, mind a' dolog természeténél fogva első helyen kiemelendő, továbbá mivel a' Doboka megyei követ által javasolt terv az előleges tanácskozásokon is átment; és a' RR. nézeteivel és céljával legösszehangzóbb, a' többség a' mellett nyilatkozott, azért pontonként is megvitatta az állítatott meg, 's a' más ülésre letisztálva felbozotni rendeltetett.

Ezen ülésben Zarándmegyei követ Kozma Dénes utasítványánál fogva indítványozá: lör hogy az édes anyai nyelv, mellynek már hangzása is testvéri rokonszevet költ, 's mellynek virágzása a' nemzet virágzásával azonos, az 1791beli 31. t. cz. szélesebbre terjesztésével az idegen holt latán helyett mind a' törvényhozásra, mind a' beligazgatás minden ágaira, mind végre minden külviszonokra nézve emeltessék diplomaticai polczra. 2or hogy azon szokás, miszerint országgyűlés alatt általános perszünet van, mint alaptalan és káros, töröltessék el, 's még ezen országgyűlés alatt a' perfolyas polgári perekre nézve is törvény által elevenitessék fel, kivéven egyedül az országgyűlési tagok pereit. — E' korszerű indítványok elseje mellett elvileg közhelyeslés nyilatkozott, az utolsót is több követ lelkesen pártolá hasonló utasítványánál fogva, csupán a' feltétel sorára nézt volt ellenzés, azonban az elnök azon nyilatkozatára, hogy a' már teljesítés pontján álló 2ik kir. előadás félbe szakasztható nem lévén, az indítvány annak bévégzése után vétessék tanácskozás alá, a' RR. többsége megnyugodott.

Ezután a' tanácsnoki választásra a' kir. főkörmány is megjelent 's szózatait beadva viszont eltávozott. Az országgyűlés több tagjai is szózataikat beadák, de kisedésére idő nem lévén a' szózatokat rejtő láda több országgyűlési tag pecsétjével leragasztatott, 's országos elnök ő nmlga felügyelete alá bizatván a' szózatok kisedése másnapi ülésre halasztatott.

A' dec. 10ikei 16ik országos ülésben felolvastatott, aláíratott, megpecsételtetett és ünnepélyes biztosságtól kísérő irat mellett kir. biztos ő nmlgához ő felsége szentséges színe elibe terjesztés végett átküldetett a' mult ülésben megállított felirat, mellyet jelen szá-

munkban a' kir. biztoshoz intézett kísérvél együtt eredeti latán nyelven, jövőben magyar fordításban közlendünk. — Miután kiszedtétvén a' Gál László úr előmozdítása által ürességbe jött kormánytanácsosi helyre mult ülésben beadott szöveg, többséget nyertek: római catholicusok: Horváth István (kir. táblai számszelelti ülnök) 192, Béli Ferencz gróf (kir. hivatalos) 151, Barcsai János (kir. hivatalos) 142; ev. reformatusok: Ugron István (Thorda megyei követ) 174, Kemény Domokos báró (kir. hivatalos, 155, Zeyk Dániel (vultkormánytanácsos) 137; unitariuskok: Gedő József (kir. hivatalos) 160, Pálfi Elek (udvarhelyszéki alkirálybíró) 157, Veres József (Thorda vármegyek vete) 156; ev. lutheranusok: Bertleff Mihály (titoknok) 195, Artz Sámuel (főszámvevői tanácsló — ratiunum consultor —) 167, Regius János (Besztercze vidéki követ) 158 szózáttal.

A' kormányzói választás mellett ő felségéhez küldött felirat:

Sacratissima. etc. etc. Ad legalia trium in M. hoc Principatu nationum comitia convocati, primum et ante omnia solitudinem nostram, ex eo conceptam, in paternum Majestatis Vestrae Sacratissimae sinum effundere, obligationis nostrae, ex legum sanctionia profluentis esse duximus; quod dum leges fundamentales, de quarum stricta observantia Maltas Vestra Ssima fidei sacramento sub proximis comitiis deposito, nos securos esse jussit, signanter A. Const. p. 3iae titulus 17us, Diplomatis Lepoldini p. 10um et anni 1791 art. 10us comitia quotannis celebranda, disertissimis praescribant verbis, nullumque impedimentum annuae comitorum celebrationi per leges praescriptae derogare possit, eadem nihilominus per quatuor fere annorum intervallum convocata haud sint, licet gravamina ex intermissa eorundem celebratione potissimum promanantia, rerum item adjuncta, quae genio aetatis consonum vitae constitutionalis progressum imperiose deposcunt, non secus ac status reipublicae summo magistratu orbatus contrarium plane svaserint. Munere Gubernatoris medio tempore, in vacantiam recidente, Altissimae Majestatis Vestrae Sacratissimae intentioni, medio primae statim propositionis regiae circa instituentiam, ad vacans hoc munus electionem, manifestatae respondere eo alacriori animo properavimus, quod electio ad cardinalia et diplomatica officia, e praescripto quoque legum fundamentalium, signanter Comp. Const. p. 2. t. 1. p. 15. anni item 1791. art. 11. et 20. indubitatum Statuum et OO. jus, hincque promanans sit obligatio.

In horum igitur obsequium, instituta ad munus Gubernatoris regii electione, votorum pluralitatem nacti sunt:

E romano catholicis:

Baro Samuel Josika 216.

Comes Josephus Bánffy 171.

Joannes Barcsai 149.

E reformatis:

Baro Franciscus Kemény 194.

Comes Josephus Junior Teleki 167.

Comes Otto Degenfeld 154.

E lutheranis:

Andreas Conräd 188.

Josephus Bedeus 187.

Baro Josephus Jun. Bruckenthal 147.

Ex unitariis:

Michael Sala 197.

Carolus Maurer 193.

Daniel Szentiványi 187.

Quorum nomina pro Altissima confirmatione, his humilimis precibus Majestati Vestrae Sacratissimae substernere sustinemus, quod cum Gubernatoris regii, et Cancellarii Aulici munia, omnia reliqua in m. hoc Principatu officia, tam dignitate, quam praepollenti in administrationem influxu, adeo superent, ut cum iis, ne comparari quidem queant, et cum fundamentalibus legibus nostris de aequalitate jurium receptarum religionum sonantibus, si duo haec munia, eidem religioni addictis impertirentur, ne tum quidem satisfactum esse putaremus, si numero quidem plura, influxu attamen minus pollentia officia, reliquarum religionum individuis collata exstiterint: dignetur SS. V. Majestas jus suum confirmandi legale, quoad munus Gubernatoris regii vacans, habita ratione pluralitatis votorum ita exercere; ne cum maxima jurium reliquarum religionum jactura, praememorata haec munera

ejusdem religionis asseclis conferri contingat. Literas item collationales praescripto articuli 1791. 20o conformiter expediendas clementer ordinare.

Demum paternam Majestatis Vestrae Sacratissimae benignitatem, qua locum comitorum in liberam regiamque hanc civitatem defigere dignata est, grato recolentes animo, homagiali cultu, perpetuaque fidelitate perennamus.

Majestatis Vestrae Sacratissimae

humilimi perpetuoque fideles subditi ac servi
Status et Ordines trium Nationum Magni Principatus Transsilvaniae, Partiumque eidem reapplicatarum universi.

A' kir. biztos ő nmlságához intézett kísérvó irat:

Excellentissime Domine Liber Baro Camerarie, et Status Consiliarie Actualis Intime!

Commissarie Regie Plenipotentiarie!

Instituta per libera Statuum et Ordinum suffragia, ad vacans Gubernatoris regii munus electione, demissam repraesentationem nostram, eatenus ad Suam Majestatem Sacratissimam directam, eo cum petito Excellentiae Vestrae exhibemus, ut illam pro consequenda benigna denominatione et confirmatione, altissimo Majestatis Sacratissimae conspectui substernere dignetur. — Apographum autem ejusdem pro congruo notitiae statu Excellentiae Vestrae obsequentissime communicantes, singulari venerationis cultu persistimus.

Excellentiae Vestrae.

Obsequentissimi servi
Status et Ordines etc. etc.

(Kisdedóvó intézetek ügyében (vége.)

Ezeknél fogva tehát egyesületünk nevében hazafiúi bizodalommal 's tisztelettel folyamodunk a' ts. Karokhoz és Rendekhez mint a' nemzet ügyeinek 's minden szépnak, jónak, és a' hazára nézve hasznosnak buzgó pártolóhoz, méltóztassanak hatóságuk körében egy kisdedóvó intézetet alapítani, melly nemcsak a' helybeli lakosoknak, hanem távolabb vidékieknek is példányul szolgáljon az erény, munkásság, értelem, 's honszeretet üdvözö magvát a' kisded polgárok ártatlan szíveikben hazaszerte terjesztendő.

Egyesületünk ugyan sokkal gyengébb és szerényebb, hogy sem a' tet. Karok és Rendek elébe segély ajánlatokkal bátorkodhatnék fellépni, szabad legyen azonban oda nyilatkoznunk, hogy ha a' tet. Karok, és Rendek kérelmünk teljesítését elhatározni kegyeskednének, tolnai képző 's példány intézetünk igazgatója a' felállítandó kisdedóvó példány intézet elrendezésében tanácsosal a' helyszínén is szolgálatjokra leszen, valamint a' megnyitandó kisdedóvásnak akar a' javasolt példány, akar egyéb tán egyesek vagy helyi egyesületek segélye által keletkezendő intézetekbeni fogantatos gyakorlására tolnai képző intézetünkben egy két, alkalmas oktató mindenkor készen várja az alkalmat, sőt azon esetre, ha a' tet. Karok és Rendek méltóztatnának a' felállítandó intézetbe előlegesen valakit kisdedóvónak kijelelni, ennek kiképzetéséül szinté nyitva lesz tolnai intézetünk.

Kérelmünk fogantatosításának némi ajánlatául szabad legyen béfejezésül tisztelettel érintenünk, miképp a' kisdedóvó intézetek a' hely viszonyaihoz képeszt fényesen is felkészíthetők ugyan, azonban a' köznép, főképp, földmivelő osztálybeliek kisdedeinek számára a' czélnak szerényebb 's egyszerűbb épület 's butorzat is megfelel, mellyekről, hogy a' tet. KK. és RR. közül azoknak, kik a' kisdedóvás eszméjével 's gyakorlatával tán ismeretlenebbek, némi képzetők legyen, egyszersmind annak valóságáról is meggyőződthessenek miképp egy két száz forinton is lehet kisdedóvó intézetet felállítani, ime van szerencsénk, annak kellékeit f. alatt elsorolva közleni.

Egyébiránt egyesületünk ügyét, melly a' hazáé, a' tet. Karok és Rendek kegyes pártfogásába ajánlván megkülönböztetett tisztelettel vagyunk a' tet. Karok és Rendek alázatosszolgái: gróf Fesetics Leo elnök. Szentkirályi Moricz alelnök. Kacsikóvics Lajos egyesületi titoknok. Kossuth Lajos választ. tag. Antal Mihály egyes. pénzt. Simon Florent egyes. ügyész. Kiss Károly v. tag. Csanády v. tag. Makhon József vál. tag.

Feljegyzése egy közepszerű kisdedóvó intézet kellékeinek. 1. Egy ház, melly a' kisdedóvó szerény lakása mellett foglaljon magában egy óvóteremet vagy szobát, 's ha a'

költségek engedik, ennek szomszédságában egy kisebbiket. 2. Az óvóteremben szükséges annyi pad, mennyiben a kisdéd népség egy más mellett szorongás nélkül el fog férni, a terem egyik oldalán fiúk, másikán leánykák számára egymás mögött sorban. 3. Egy fekete író tábla. 4. A. b. c. táblák. 5. Egy számoló gép felfűzött golyókkal. 6. Egy szerény asztal és szék a kisdédóvó számára. 7. Egy pár fogas a kisdédok öltönyeinek és sapkáinak vagy kalapjainak téli időben felfüggesztéséül. 8. Annyi palatábla, mennyi a kisdédok száma. 9. Különféle mértékek. 10. Különféle táblák 's természettörténeti képek. Ezen butorok 's tanszerek összes ára alig rug 30 — 50 pengő forintra. A kisdédóvó évdíjának nagy része a kisdédok iskola pénzéből is kitelik.

Pest megye közgyűléséből a P. Hirlap után még kiemelni kívántuk a következőt. — A' dona parti — vagy is terjedtebben szólva — magyar középponti vasutársaság ügyének megvizsgálására rendelt választmány jelentést tön. — Ezen terjedelmes jelentésben mindenek előtt a' dolognak történeti rajza bocsátatik előre, 's annak folytatában a' küldöttség kifejté: 1-ször hogy ezen tervezeti vasut azon vonalok közé tartozik, melyeket az 1836-diki törvény világosan engedelmzett, 's különös ótalom-, pártfogás- és kedvezésbe vett, a' mint ez a' nm. helytartó tanácsnak az előmunkálatok iránti intézvényében is elősmertetik: annak létesíthetése tehát semmi oly szabálytól föl nem függeszthető, melyet a' magyar törvényhozás szabálynak el nem ismert, el nem fogadott, hanem egyedül attól: valljon teljesítették-e a' vállalkozók a' Magyarországon egyedül kötelezhető magyar törvényben kiszabott kötelezéseket? És erre nézve a' törvény rendeleteit pontról pontra fölvéve, kifejté 2-ször: hogy a' vállalkozó társaság nem csak azt a' mivel törvény szerint tartozott, hanem annál sokkal többet teljesített; erről meggyőződését a' küldöttség a' már kormányzékileg is megvizsgált földmérnöki fölvételek, rajzok, költségvetések, minták megtekintésével is erősítette; 's mind ezt valóban oly tökéletesnek, sőt oly bámulatos roppant munkának tapasztalá, hogy abban lehetetlen a' vállalkozó társaságnak szilárd, eltökélt szándokáról a' legvilágosabb bizonyosságot nem találni, annyival inkább, mivel ezen elődolgozatok közel 200 ezer forintba kerültek 's a' személyzet fentartása és befizetett részvényrészletek kamatai évenként mintegy 25 ezer forintra rugnak, a' társaság hibáján kívüli késleltetés miatt, a' kiszámíthatlan nemzeti hasznu vállalat létesítésére szánt tőkét naponként haszontalanul fogyasztóra. — 3-szor. Figyelmét fordítá a' választmány a' célzott vállalatnak statusgazdasági fontosságára, 's így a' késleltetésből eredő anyagi kárra, a' világos pártfogást és különös kedvezést ajánló törvénybe vett bizodalom meghiusodásából származó morális veszteségre, 's arra, hogy a' törvényhozás egyenesen illy vállalatok hamarítása tekintetéből nem ragaszkodott ahhoz, hogy minden egyes vállalat különös törvény tárgyává tétessék; most pedig épp e' hamarítás helyett, melyet elérni vélt, éveken általi késleltetés tapasztaltatik. Mivel pedig a' dolog csupán attól függ, hogy a' szerződési évek iránti alkukötés adassék ki: mind ezeknél fogva a' választmány ő felségéhez motivált alázatos felirást intézteni javasolt, annak sikerét annál biztosabban remélvén, mivel ő felsége oly kegyes pártfogással viseltetik az illy közhasznu vállalatok iránt, hogy az ausztriai örökös tartományokban a' vállalkozóknak száztól ötös tiszta jövedelmet még kormányilag is biztosítana; a' jelen vállalatnál pedig semmi más kedvezés nem kéretik, mint csupán az, hogy annak Pozsonytól az éjszaki vasutal ausztriai összeköttetését kegyelm. megengedni méltóztassék. Egyszersmind pedig a' többi törvényhatóságokat ez ügynek mind materialis, mind morális fontosságára figyelmeztetni, 's a' megye felírásának pártolására felszólítani indítványozá. — A' küldöttségi javaslat elfogadtatott, a' tárgy pedig az országgyűlési ügyekkel foglalkodó küldöttséghez oly végre utasított, hogy javaslatot tegyen, minő változtatásokat vélné az 1836-iki törvényben szükségeseknek, mi szerint az ország e' részbeni reményei 's ohajtásai teljesedjenek. Pesti Hirlap.

Zágráb, nov. 20. Mióta utolsó levelem a' Hírökben megjelent, mindinkább meggyőződtem a' felől, hogy mit akkor megmondani nem akartam, t. i. hogy az erdélyi egyesülés elleni antipathia Horvátországban egészen más mint jószándék, mit pedig a' zágrabi német ujság levelezője erősített; annyival inkább meggyőződtem pedig, mert a' zágrabi szerkesztő úr hallgatva elnyelte dózisomat, 's jól tudom hogy qui tacet consentire videtur. De az óta egy szép esetecske is történt kis hazánkban, mely

érdemes hogy a' történetek albumába feljegyeztessék! Folyó hó 3-kán nemes Varasd megye közgyűlést tartott. Szokás szerint mi is meglátogattuk, annyival inkább mert tudtuk, hogy a' derék Erdődy Sándor gróf indítványa szőnyegre kerülend. Ez indítvány abból áll, miképp a' magyar megyék közrehatásra szólíttassanak fel hogy Varasd megye Pozsega, Verőcze 's Szerem megyék példájára szinte két követet küldhessenek a' magyar országgyűlésre. Sok alaptalan szó hallatszott ellene, alapos mellette kevés. Felhozott a' többek közt mellette, miképp, ha a' haladás ösvényét szemünk előtt elhagyni nem akarjuk az indítványt nem pártolnunk lehetetlen, mert itt nem minicipiumok és nemzetiség forognak kérdésben, hanem jogegyenlőség köztünk 's a' magyar megyék közt 's pedig tudjuk hogy alkotmányi változások, melyek a' nemzeti haladásra irányozvák, csak az országgyűlésen történhetnek. Sokan azon párt részéről, mellyen a' zágrabi nemzeti ujság szerkesztője szerb öltönyben ült társaival, a' nemzetiség veszélyét látták ebben rejleni, Risum teneatis! Jegyezték meg magatoknak jól urak, hogy ha németül vagy francziául beszéltek, már eo ipso elvesztették nemzetiségüket; mert a' horvátok ha magyarul tudnak, már nem horvátok többé — legalább magok ezt hiszik. Igen, így van, mert egy ujoncz illir honfinak e' merész szavai: „legyünk inkább rabszolgák mint magyarok“ a' cifra köntösű félholdas nemzeti párt részről ugyancsak megtapsoltatott. Már ez igazán nevetéses, mintha bizony a' lengyel azért vesztette volna el alkotmányát, mert most már többnyire oroszul beszél! Mi pedig azt hiszük, hogy Horvátoknak alkotmánya egygyé van olvadva a' magyar alkotmánnyal 's mihelyt a' társország magának nem tartja magát széles értelemben — mennyire t. i. Magyarhon alkotmányát élvezzi, nincs alkotmánya, mert a' municipiumok még nem alkotmány. Fejtsük ki horvát nemzetiségünket, miként a' magyarok magokét kifejtik, de az alkotmányos ösvényen karöltve a' magyar nemzettel, melly minket igazán szeret, jogainkat inkább kiterjeszteni, mint korlátozni akarja — 's boldogok leszünk. A' hosszas vita eredménye lett e' határozat: hogy e' kérdés, mint az ország consistentiáját illető az 1291: 58 t. cz. erejénél fogva, egyes vármegye által nem tárgyaltható, az országgyűlés elébe terjesztessék, 's ennek elrendezése újra sürgetessék; egyszersmind pedig mind a' slavoniai, mind a' többi horvát megyék ismét felszólíttassanak, mi szerint a' megyék részére országgyűlésileg kívánandó magyar diaetani képviselést pártolják, oly formán azonban meghatározandót, hogy a' megyei követek megyéjüktől közvetlen, csak egyedül Magyarországot illető tárgyakra nézve kaphassanak utasítást; a' horvátországi municipiumok iránt pedig csak az ország követei szólhassanak. Hírök.

Spanyolország.

Egy londoni kereskedő ház ajánkozott volt a' spanyol kormánynak a' küladósság kamatjának 3 száztólival leendő lefizetésére, még pedig hason becsü nemzeti jószágok zálogba vetése mellett. A' financz minister azon ángolház ajánlatát nem tartá elfogadandónak, midőn ugyan akkor többen a' legelső spanyol házak közül határozottabb és jutalmasabb ajánlatokat tőnek a' küladósság fizetetlen kamatainak tőkésítésére 3 procentes kötelezvényekben. — Az amériikai köztársasággal, Ecuadorral csak most kötött béke- és barátsági egyezmény, melyet mentől hamarabb különös kereskedési és hajózási egyezmény követend, Spanyolország újra éledő kereskedésére, az ő hajdon oly rendkívül hatalmas tengeri ereje fölvirulására 's a' közte 's egykori gyarmatai közt leendő szorosb összeköttetésre nézve, nem csak a' statusnak nagy fontosságu, de egyesek is nagy számmal nyerendnek általa. — Nov. 21-kén vám-vonal állítva Irunban. A' tiltott gyarmati áruk nem mehetnek át és a' vám alatt lévők még 30-kig szabadon bévitethetnek. — A' barcelonai politicai kormányzó a' tartományi helyhatóságok tagjainak, kik a' radicalis junta által letétettek vala, parancsot adott, működéseiket viszont elkezdni. A' lefegyverzett nemzeti őrség nem fog többé létegesített. — A' rendes cortes decemb. 26-ára hivatik össze. A' rendeletet megelőzi a' belügy minister tudósítása, mellyben többek közt az octoberi lázadásnak csirájában elfojtása 's az országnak rendes állásabai visszatérte említettik. A' mostani ülés nem tartand hosszason. A' kormány viszonya Krisztina királynőböz fő tárgyat képzendi a' munkálatoknak, e' mellett némely fontos törvények is jövendenek tanácskozás alá, különösen az a-yuntamientek 's tartományi deputatiok létegesítése, mi által azoknak az ország viszonyaiban és intézvényeiben alapult szabadságaik

a' kormány erejére szükséges igazgatási egységgel és egyenszerőséggel összhangzásba fognának hozatni. — Mihelyt angol részről tudomást vettek több francia hadihajók megjelentéről Barcelona előtt, legottan parancs ment Maltába, két angol lineahajónak hasonlóan oda küldése végett hogy a' francziák minden mozgalmára szem alatt legyen.

Portugallia.

Lissabon, nov. 15. A' ministerek új bizalmi votumot nyertek, minél fogva 115,000 font sterlingnyi kölcsönvételre fölhatalmazták.

Franciaország.

Ritkán adott pör a' francia hírlapoknak több anyagot versengésre és ellenmondásokra, mint a' Ledru-Rollin az angers-i eskütszék előtt. Két főkérdés tételék a' törvényszék elnökétől a' jurynak elébe. Első ez vala, valljon a' beszéd, melyet Ledru-Rollin választói előtt követte kineveztetése előestvéjén tartva, fölségsértési bünt foglal-e magában; a' másik meghatározandó vala, valljon Ledru-Rollin ugyanazon beszéde közzététele által nem követett-e el egy másod bünt. Az eskütszék a' vádlottat az első pont-ra nézve feloldozá, a' másodikat illetőleg pedig vétkesnek nyilvánítá. — A' mentől előbbi ministeri változás jelenségei folyvást mutatkoznak. Egy magas személy vágyai úgy látszik Molé gróft jelenték ki külügy miniszternek és titkos tanácselnöknek; kétségkívű ugyan azon magas személy Thiers urat kívánja a' cabinetben látni, nem a' külügyek kormányán, mert ezt jobb szereti Molé neve alatt ön maga vezetni.

Belgium.

Brüsszel nov. 24. Az orangistai összeesküvés feletti vallatás folyvást tart. Már több mint 200 tanut hallgattak ki. A' vádlottak még mind titkos fogságban vannak. Világos bizonyítványokra találtak. Bizonyos, hogy a' complot kapocsban állott a' külfölddel, hogy a' vádlottak a' belga tróntól megfosztott Nassau család érdekében működtek, vagy működni vétek. Czelzatjuk vala Belgiumat és Hollandiát újolag egyesíteni, de külön választott igazgatás mellett. — Azon hír, miszerint Belgiumban közelebről lázadás ütend ki s az oraniai ház uralkodása alá visszatérést czélozza, úgy látszik szándékosan vala elterjesztve több udvaroknál. Párizsban Belgium állapotját olly színben rajzolák, mintha vágyakodnék a' nemzet visszonegyesülni Hollandiával s egy restauratioi terv kétségtelenül bírná a' belganép te szését. Azon értelemben szólnak sok német lapok párizsi levelezői is, azonban csak figyelni kellett minden belga rendek érzelmeinek nyilatkozataira az első elfogatások óta, arról meggyőződhetés végett, hogy ez a' tervezet a' többségtől gúny és utálattal útasítatott vissza.

Poroszország.

Az új palestinai protestans püspökséget illetőleg két körlevelet bocsátott a' cultusminister az öszves királyi consistoriumokhoz, melynek másodika így bangzik: ő felsége a' király a' keleti béke fentartásában részvétét használta arra, hogy az evangelicus egyháznak jövő időkre azon törvényes megismerést szerezze meg

Törökönban, melynek a' görög és latin egyház azon tájakon már régóta örvend. Az egyházi önállóság ezen megismerésével a' legfontosb political jogok összekapcsolvák, melyek hiánya miatt az evangelicusok mind eddig a' török helyhatóságok részéről nyomasztó önkénynek valának kitéve. A' közlekedés kiterjedése tekintetében valamint az ezentul nagyobb számmal Palestinába vándorlandók telepedése könnyítése végett, méltóztatott ő felsége a' nagybritanniai koronával egyetértőleg tetemes áldozatokattenni saját kincstárából, hogy a' németországi evangelicus egyháznak mint minden evangelicus vallások szülő anyjának a' kereszténység eredeti honában, a' latin és görög egyház mellett minden időkre méltóságteljes és nagyságához mérsékelt jogszerű állást biztosítson. Már a' legközelebbi jövőben egyház fog emelkedni Jeruzsálemben a' német protestánsok számára, hol isteni tiszteletüket saját hitvallásuk és liturgiájuk szerint tehetik. De ezen újdön ültetvény illő ápolása és biztosítása végett szükséges leend egy kórháznak építése is, segélyt obajtó evangelicus utazók számára, kiket tudományos vizsgáldás, keresztényi áhitat vagy más czélok vonszandanak Jeruzsálembé; továbbá egy iskola építése. Intézetek felállítása és fentartása tekintetéből általános collecta rendeltetett a' porosz monarchia minden evangelicus egyházaiban.

Újabb tudósítások.

Az angol tengeri szolgálat minden ágaiban példa nélküli munkásság uralkodik s szörnyű nagyok az arra fordított öszvegek. A' jövő évre teendő indítványok a' tengeri haderő nevelésére nézve rémülésbe ejtendi azokat, kik a' nemzeti adósság bármelly öreghitét aggóva nézik. A' kormány elszántnak látszik Britannia fa véderősségeit lehető legerősb állapotra emelni. — Az „O'Connell kármentesítő adó dúsabban ütött ki az idén mint valaha; csupán Dublinban 568 font sterlinggel több került bé mint tavaly. — Egy új repealer társulat alakult Dublinban, t. i. egy némbéri. Így nevezi magát: „Honszerető némbéri társulat a' dublini község környékben.“ Elnöke és titkára is némberek. Többek közt törvénynyé tette a' társulat, csak Irlandban gyártott kelméket viselni.

Legújabb. A' b. Kemény Ferencz országos elnökké lett kineveztetésével ürességbe jött főkormányiszéki tanácsnoki hivatalra a' dec. 13kán tartott országos ülésben véghez ment a' választás s 226 szózatok közül a' többséget nyerek s e' szerint a' négy bévett vallásuk közül a' törvényes hármasszamba bementek a' következők:

A' v. catholicusok közül: Biró József főkormányiszéki titoknok 149, Horváth István kir. táblai számszeletti ülnök 146, Gál Domokos 125.

A' reformatusok közül: Ugron István követ 148, gr. Toroczka Miklos kir. hivatalos 124, gr. Bethlen Gábor követ 105.

A' lutheranusok közül: Brennenberg Sámuel főkormányiszéki titoknok 163, főkorm fogalmazó Schuster Károly 141, Conrad Ferencz udvari agens 152.

Az unitariusok közül: Gálfalvi Imre követ 143, Pataki Károly kir. pénztárnok 154, P. Horváth Ferencz 155 szózatokkal.

Igazítás: Erd. Hiradó 43ik számában a' kir. hivatalosok névsorából nyomt. hibából kimaradtak ifj. gr. Bethlen József és Balla Mihály kir. tábla r. ülnök.

Mikor?	Levegőmérő (Barometrum)			Hévmérő (Reaumur)			Szél	Időjárás.
	reg. 7 óra.	d. u. 2 órakor	estve 9 órakor	reg. 7 óra.	d. u. 2 órakor	estve 9 órakor.		
December.	reg. 7 óra.	d. u. 2 órakor	estve 9 órakor	reg. 7 óra.	d. u. 2 órakor	estve 9 órakor.	D. 1	Egész nap felleges.
10kén	27'' 9'''	—	—	0	+ 3	+ 2	D. 1	Egész nap felleges, déiben havazott.
11kén	27'' 6'''	27'' 7'''	—	+ 1	+ 2	+ 1	D. 1	Reg. és d. felleges, e. változó.
12kén	27'' 9'''	—	27'' 10'''	0	+ 2	0	D. 1	Reg. tiszta, azután felleges.
13kán	27'' 11'''	—	28'	— 5	0	— 3	E. 1	

Hirdetés.

(1) Az ausztriai kiváltságos nemzeti bank kormánya kénytelenül érzi magát, az eddig forgásban volt hét osztályu bankjegyeknek minden ez előtti példányait beszédni s érettek új és csupán öt osztályu u. m. 5. 10. 50. 100. és 1000 forintos bankjegyeket adni ki.

Ezen öt osztályu bankjegyek leírása, úgy azok képe veres papiroson köztudatra fog juttatni.

Minden bankjegyek beváltására és bécserelésére következő rendszabályok állítottak meg:

1ör. Az úgy nevezett két színű vagyamásod alaku ötös és huszas, ötven és száz forintosok, továbbá a' közelebről kiadott egy színű harmad alaku öt és tíz forintos bankjegyek jövő 1842dik év első januariusától decembere utolsójáig minden bankpénztárnoknál, valamint Bécsben, úgy Prágában és Brünnben, Lembergben, Budán, Temesvárott, Szebenben, Linzben, Innsbruckban, Graeczben és Triesztben beváltás és fizetés útján elfogadtatnak.

2ör. 1843beli januarius 1től azon évi június utolsójáig az első pont alatt irt bankjegy osztályok csak a' bécsi bank pénztárokknál fognak még úgy beváltás-, mint fizetésben elfogadtatni.

3ör. Ezen bárom havi határ idő elteltével ezen megnevezett bankjegyek bécsereléséért egyenesen a' bankigazgatósághoz kell folyamodni.

4er. Az úgy nevezett kétszínű vagy másod alaku 500 és 1000 forintos bankjegyek 1842ik évi januarius elsőjétől azon évi mart. utolsójáig még minden bank pénztárokknál, valamint Bécsben, úgy Prágában, Brünnben, Lembergben, Budán, Temesvárott, Szebenben, Linzben, Innsbruckban Graeczben és Triesztben beváltás és fizetés útján elfogadtatnak.

5ör. 1842ik évi aprilis 1től azon évi június utolsójáig ezen kétszínű 500zas és 1000res bankjegyek csak a' bécsi bank pénztárokknál fognak még mind bécserelés mind fizetés útján elfogadtatni.

6ör. Ezen hat hónap határ idő elteltével e-

zen 500 zas 1000res bankjegyek bécsereléséért egyenesen a' bankigazgatósághoz kell folyamodni. Bécsben oct. 15én 1841.

Báró Lederer Károly
Bank-kormányzó.
Benvenuti Baptist János
Bank-igazgató.

Szolgálati ajánlás.

(1) Egy jó nevelésű német ifju ajánlja magát valami uraság mellé szolgálatba mint **komornyik** (Kammerdiener), ki is az ezen állapotra megkívántat minden tulajdonokkal bir. Lakik az Óvárban a' 238. szám alatt lévő kisasszony Engé házában a' leánykák iskolájában.

Bannholzer József nagy erőmű s természettani mutatványai Kolozsvárt teljes méltánylást nyertek, s azokat újabb formákba folytatni fogja.

Kováry László azon t. c. ügybarátokat, kiknél még volnának pártfogolt aláírási lapok tőle; azok beküldésire tisztelettel keri.